

ДИНАМІКА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ СТУДЕНТІВ ПІД ВПЛИВОМ ЦІЛЕСПРЯМОВАНОГО РОЗВИТКУ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ

Олена КУЗНЕЦОВА

Європейський університет, відокремлений підрозділ. м. Рівне

Активність. Фізичне виховання, будучи складовою частиною системи та майбутніх фахівців, також повинно вдосконалюватись в руслі сучасної розвитку вищої школи, з метою забезпечення підготовки спеціалістів, які б теоретичні знання і практичні навички. В Державній національній "Освіта" (Україна ХХІ ст.) ставиться завдання забезпечення в кожному закладі загальноприйнятих у світі умов навчання і виховання фізично і психічно здорової особистості [2, 3, 4]. Це стало метою наших

проводиться активний пошук нових форм і методів, які б дозволили підготовки майбутніх спеціалістів. Але аналіз спеціальної літератури

[1, 2, 3, 4, 5, 6 та ін.] показує, що існуючі методи організації фізичного виховання не забезпечують в період навчання у вищих закладах освіти (ВЗО) підвищення фізичної підготовленості певної частини студентів до необхідного рівня.

Завданнями наших експериментальних досліджень було: визначити ефективність занять спеціальними вправами на динаміку фізичної підготовленості студентів. Дією участі в педагогічному експерименті були залучені 75 студентів факультету інформаційних технологій і менеджменту з низьким рівнем фізичної підготовленості.

Організація педагогічного експерименту передбачала декілька етапів, які мали свої завдання, склад засобів і переважну спрямованість на оздоровлення протягом академічних занять з фізичної підготовки студентів і виконання ними самостійних завдань. За основу було взято триступеневу програму “тренувальних занять”, яка охоплювала три варіанти навантажень, що відрізнялися за періодичністю, потужністю і обсягом.

На першому етапі (вересень - грудень 2002 р.) використовувалися переважно вправи циклічного характеру, які виконувалися безперервним методом протягом 40-60 хвилин і більше з навантаженнями, які складали 50-60% МСК. У комплексі включалися загальнорозвиваючі, спеціально-підготовчі, змагальні, а також спеціальні вправи на тренажерах з переважною спрямованістю на розвиток “відстаючих” фізичних якостей.

При розробці комплексів переслідувалася мета послідовного розвитку фізичних якостей. На **першому етапі** (вересень – грудень 2002 р.) спочатку увага акцентувалася на удосконаленні швидко-силових якостей, потім – на швидкості. Гнучкість переважно розвивалася протягом перших трьох місяців, далі вона тільки оптимально підтримувалася. На всіх заняттях здійснювалося удосконалення витривалості, характер прояву якої видозмінювався залежно від вирішення задач розвитку фізичних якостей - швидкісної, силової, швидко-силової спрямованості.

На **другому етапі** (січень – березень 2003 р.) використовувалися переважно швидко-силові вправи, які виконувалися в інтервальному режимі. Потужність навантажень або темп виконання вправ досягав 60-70 % від максимуму цих величин. Тривалість інтервалів роботи – від 3 до 15 хвилин. Періоди роботи чергувалися з періодами відпочинку такої ж тривалості. Кількість вправ не перевищувала 8-10, кількість повторень 5-6 разів.

На **третьому етапі** (квітень-червень 2003 р.) використовувався комплексний підхід до підбору вправ, які стимулювали як аеробну, так і анаеробну продуктивність. Вони були спрямовані на розвиток і вдосконалення основних фізичних і спеціальних якостей, необхідних для успішної діяльності технолога. Використовувалися загальнорозвиваючі і прикладні вправи, стрибки, елементи акробатики, вправи на гімнастичних приладах з обтяженням (з гантелями, еспандерами, на тренажерах), біг на короткі і середні дистанції, кросова підготовка, метання, плавання; спортивні ігри.

Зміст занять в експериментальній групі формувалася з урахуванням сучасних рекомендацій розвитку і вдосконалення фізичних якостей. Зокрема, розвиваючи сили і можливості студентів, ми враховували рекомендації В.К Петрова, В.М. Платонова, М.М. Булатової, Т.О. Вофра; під час швидко-силової підготовки і розвитку витривалості – Ю.В. Верхошанського, В.П. Філіна; А.Г. Железнякова, М.Я. Набатнікової. В основі розвитку рівноваги, вестибулярної стійкості – рекомендації Є.Я. Бондаревського, О.С. Куца.

З позиції сучасних наукових досліджень ігрова діяльність є необхідною потребою людини, реалізація якої має великий стимулюючий вплив на студентів. Виходячи з

того, що систематичне проведення ігор підвищує тонус організму, відновлює працездатність, загострює увагу, забезпечує продуктивність навчальної роботи, нами широко застосовувався спортивно-ігровий метод у вирішенні поставлених задач при проведенні занять з баскетболу.

На всіх трьох етапах ми суворо дотримувалися правила: оптимальний педагогічний ефект досягався тільки під час використання фізичних вправ, які раціонально збалансовані за спрямованістю, потужністю і обсягом з урахуванням індивідуальних особливостей організму студентів тощо.

Заняття з переважною спрямованістю на підвищення рівня удосконалення фізичних якостей проводилися за загальною схемою, що складалася з трьох частин: вступної, основної і заключної. Обов'язковість такої структури обумовлена педагогічними закономірностями функціонування організму під час м'язових навантажень. На початку навантаження організм долав інерцію спокою за рахунок поступового підвищення функціональної працездатності органів і систем (фаза вступовування). Далі оптимальний (високий) рівень працездатності зберігається (з невеликими коливаннями) протягом певного проміжку часу (фаза стійкої працездатності). Під час виконання фізичних вправ поступово відбувається витрачання резервів робочих органів і систем організму (фаза втоми) [1, 5, 6].

Послідовність розвитку фізичних якостей була такою: спочатку виконувалися вправи на швидкість, потім на силу, а в кінці – на витривалість. Під час групових форм занять послідовність роботи студентів дещо змінювалася залежно від місця проведення, кількості інвентарю та обладнання.

Спосіб побудови навчального процесу передбачав: визначення тривалості періоду розвитку фізичних якостей та необхідну кількість занять і малих циклів у ньому; зміну (підвищення, зниження) навантаження; поєднання локальних програм, послідовність у розвитку якостей; вибір засобів педагогічного контролю.

Для контролю за динамікою фізичної підготовленості і окремих її показників ми використовували результати кожного студента з "моделями" (Державними тестами) рівня розвитку фізичних якостей.

Результати досліджень Отримані результати співставлення вихідних даних і кінця педагогічного експерименту (табл.1.) показали, що використання експериментальної програми значно покращило всі досліджувані показники фізичної підготовленості першокурсників.

Аналіз даних, наведених у таблиці 1 показав, що за навчальний рік в експериментальній групі швидкість бігу на 100 м збільшилася на 0,62 с ($P < 0,001$). У контрольній групі також відбулися значні зміни: швидкість покращилася на 0,14 с ($P < 0,01$).

Зіставлення абсолютних середніх показників швидкості експериментальних і контрольних груп виявило, що завдяки більш високим темпам приросту юнаки експериментальної групи більше, ніж у три рази збільшили загальний приріст з бігу на 100 м (табл.2).

У розвитку м'язової сили зрушення в експериментальній групі в підтягуванні на складиці склали 2,1 рази, в той час як у студентів контрольної групи покращилися результати всього у 0,6 разів.

Різниця в абсолютних показниках м'язової сили зумовлена більш високими темпами приросту результатів у студентів експериментальної групи – 14,8 % проти 4,2 % (табл. 2).

Порівняльна оцінка показників фізичної підготовленості студентів експериментальних і контрольних груп

Етап дослідження	п	Групи	M _x	S _{m_x}	Загальний приріст	P
Швидкість (біг 100 м, с)						
В.Д.	50	ЕГ	14,51	0,06		
К.Д.	25		13,42	0,04	0,91	< 0,001
В.Д.	50	КГ	13,81	0,06		
К.Д.	25		13,67	0,05	0,14	< 0,01
М'язова сила (підтягування на перекладині, разів)						
В.Д.	50	ЕГ	12,0	0,45		
К.Д.	25		14,3	0,25	2,3	< 0,001
В.Д.	50	КГ	14,2	0,05		
К.Д.	25		14,8	0,07	0,6	> 0,05
Витривалість (біг 3000 м, хв. с)						
В.Д.	50	ЕГ	14,32	0,17		
К.Д.	25		12,56	0,13	1,56	< 0,001
В.Д.	50	КГ	14,12	0,17		
К.Д.	50		13,54	0,22	0,58	< 0,05
Швидкісно-силові якості (стрибок у довжину з місця, см)						
В.Д.	50	ЕГ	236,9	1,77		
К.Д.	25		257,4	2,13	21,5	< 0,001
В.Д.	50	КГ	236,9	1,77		
К.Д.	25		242,6	2,34	5,3	> 0,05
Спритність (біг 4 x 9 м, с)						
В.Д.	50	ЕГ	9,6	0,04		
К.Д.	25		8,6	0,05	1,0	< 0,001
В.Д.	50	КГ	9,6	0,04		
К.Д.	25		9,4	0,06	0,2	< 0,01
Гнучкість у нахилі тулуба вперед з положення сидячи (см)						
В.Д.	50	ЕГ	12,6	0,24		
К.Д.	25		17,8	0,19	5,2	< 0,001
В.Д.	50	КГ	12,6	0,24		
К.Д.	25		13,4	0,26	0,8	< 0,05

Примітка: ЕГ – експериментальні групи, КГ – контрольні групи
В.Д. – вихідні дані, К.Д. – дані в кінці експерименту

Авторська методика удосконалення фізичної підготовленості слухачів значною мірою вплинула на кількісні і якісні показники швидкісно-силових можливостей юнаків експериментальної групи (табл. 1).

Так, довжина стрибка у них порівняно з однолітками з контрольної групи збільшилася на 21,5 см, у той час як у контрольній групі на 5,3 см ($P < 0,001$ і $P > 0,05$). Річні темпи приросту (табл. 2) у юнаків експериментальної групи становили 8,7 %, контрольної – 2,4 %.

У показниках витривалості, на відміну від швидкісно-силових можливостей, як в експериментальній, так і в контрольній групах відбулися статистично вірогідні зміни. Студенти експериментальної групи покращили свої результати з бігу на 3000 м на 1,56 хв, контрольної групи – на 0,58 хв. Але в темпах приросту юнаки

Таблиця 2

Характеристика темпів приросту в показниках фізичної підготовленості в експериментальній і контрольній групах за 1999-2000 навчальний рік

Показники фізичної підготовленості	Групи	Абсолютний приріст	Відносний приріст (%)	P
Біг 100 м (с)	ЕГ	0,62	4,7	< 0,001
	КГ	0,14	1,0	< 0,01
Підтягування на перекладині (разів)	ЕГ	2,1	14,8	< 0,001
	КГ	0,6	4,2	> 0,05
Біг 3000 м (хв.с)	ЕГ	1,56	12,4	< 0,001
	КГ	1,1	3,1	> 0,05
Стрибок у довжину з місця (см)	ЕГ	21,5	8,7	<0,001
	КГ	5,3	2,4	> 0,05
Гнучкість у нахилі тулуба вперед (см)	ЕГ	5,2	41,3	< 0,001
	КГ	0,4	4,6	> 0,05
Спритність (біг 4 x 9 м,) с	ЕГ	1,0	11,6	< 0,001
	КГ	0,4	2,1	< 0,001

експериментальної групи мали перевагу майже в три рази – 12,4 % і 4,3 %, що й стало кращі показники студентів експериментальної групи за абсолютним середнім результатом – 12,56 хв.

Найбільш суттєві зміни відбулися у розвитку **гнучкості**: за період педагогічного експерименту за тестом нахилу тулуба вперед із положення сидячи в експериментальній групі зона збільшилася на 41,3 %, в контрольній – на 16,7 %.

Порівняльний аналіз вихідних даних з даними, отриманими в кінці педагогічного експерименту показав, що за всіма основними фізичними якостями відбулися значні зміни (P < 0,05-0,001). Аналіз за Державними тестами швидкість (біг 100 м), витривалість (біг 3000 м), гнучкість (в нахилі тулуба вперед з положення сидячи) збільшилися з 2 балів до 4-х; спритність (човниковий біг 4 x 9 м) – з 3 до 5 балів; в розвитку м'язової сили позитивні зрушення відбулися, але в межах 3-х балів.

Висновки. Таким чином, в експериментальних умовах була повністю підтверджена робоча гіпотеза про позитивний вплив, розробленої нами тріступеневої програми "тренувальних занять", на розвиток фізичної підготовленості, яка охоплювала навантаження навантажень, що відрізнялися за періодичністю, потужністю і обсягом.

Література

В. И. Нормирование нагрузки при различной направленности оздоровительных занятий. Сб. науч. трудов /Общ. ред. В.Д.Сонькин. – М., 1991. – С. 87-90.

2. Дрозд О.В. *Фізичний стан студентської молоді України та його корекція*. Автореф дис. ... канд. наук з фізич. вихов. – Луцьк, 1999. – 21 с.
3. Єднак В.Д. *Вдосконалення нормативних основ фізичного виховання студентів гр ЗФП основного відділення: Автореф. дис. ... канд. пед. наук.* – К.: УДУФВіС, 1997. – 25 с.
4. Куц А.С. *Модельные показатели физического развития и двигательной податливости населения центральной Украины: Монография.* – К.: Искра, 1993. – 225 с.
5. Biddle S. *Exercise and psychosocial health Research Quarterly for Exercise and Sport* 1995. – P. 292-297/
6. Jams F. *Physical Activity Cridines for Adolescent's // Special issue of Pediatric Exerciene, Sciene, Volume 6(4), 1994.* – 176 p.

THE DYNAMICS OF STUDENTS PHYSICAL TRAINING UNDER THE INFLUENCE OF PHYSICAL QUALITIES AIMED DEVELOPMENT

Olena KUZNETSOVA

Rivne European University. Separate Subdivision

Annotation. Article deals with the dynamics of Students Physical Training under the influence of physical qualities aimed development.
